

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.184
Львівського національного університету імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію **ОСТРОВСЬКОГО Андрія Михайловича**
на тему «**Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних
ресурсів через приєднану мережу**»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю **081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційної роботи. У сучасних умовах розвитку багатоукладної ринкової економіки майже усі учасники цивільного та господарського обороту так чи інакше є споживачами енергетичних ресурсів. Визначальним критерієм, що дозволяє виокремити договір постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу серед інших цивільно-правових договорів, є його предмет, який є специфічним, особливим об'єктом правовідносин. Варто зазначити, що станом на сьогодні всебічного дослідження та аналізу потребує специфіка енергії як об'єкта приватних відносин, і, більше того, саме як специфічного предмета договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, що визначає його особливості. У цьому аспекті варто звернути увагу на необхідність виконання зобов'язань України за Договором про заснування Енергетичного Співтовариства та Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони та на спрямованість на імплементацію актів законодавства Енергетичного Співтовариства у сфері енергетики. При цьому, дійсно, в Україні нормативно-правові акти, що стосуються постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу та відповідних договірних відносин, характеризуються різноманітністю, присутністю значних прогалів та розбіжностями у їх правовому режимі.

Отже, у контексті оновлення цивільного законодавства України та його гармонізації з правом Європейського Союзу, дослідження особливостей цивільно-правового регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу є актуальним.

Оцінка результатів проведеного дослідження. Аналіз змісту дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок, що автор всебічно та у повній мірі розкрив питання, які були визначені в поставлених завданнях, що охоплені предметом даної наукової роботи. Зокрема, метою рецензованого дослідження визначено формування теоретичних положень, спрямованих на вдосконалення цивільно-правового

регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, та практичних рекомендацій з удосконалення законодавства України у сфері постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу на основі аналізу правозастосовної практики. Для досягнення визначеної мети дисертантом вирішено такі завдання: досліджено специфіку предмету договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу; сформульовано поняття та охарактеризовано правову природу договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу; надано цивільно-правову характеристику договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу і проаналізовано особливості такого договору; з'ясовано зміст договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу і вироблено пропозиції щодо вдосконалення його правового регулювання; проаналізовано порядок укладення, виконання та припинення договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу та обґрунтовано висновки щодо вдосконалення механізму правового регулювання; обґрунтовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинних нормативно-правових актів у сфері постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу.

Здобувач вдало обрав та реалізував методи наукового дослідження, що дало йому змогу виявити та послідовно проаналізувати більшість проблемних аспектів обраної теми. У процесі виконання дисертаційного дослідження автором використано такі наукові методи: діалектичний метод, методи аналізу, синтезу та системно-історичного аналізу, порівняльний, формально-юридичний методи, методи тлумачення правових норм, теоретичного моделювання та узагальнення.

Дисертант є одноосібним автором 8 публікацій за темою дисертації, що засвідчує належне висвітлення та апробацію результатів проведеного дослідження.

За результатами вивчення дисертаційної роботи можна зробити висновок, що сформульовані у ній положення, дійсно, містять елементи наукової новизни. Вони є належним чином обґрунтовані та є логічним і закономірним результатом дослідження, викладеного у різних підрозділах роботи. Обсяг дослідження та сформульовані як висновки положення дають підстави вважати рецензовану дисертацію здійсненим на належному рівні комплексним науковим дослідженням особливостей цивільно-правового регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу.

Низка запропонованих висновків та положень заслуговують на підтримку. Зокрема, заслуговує схвалення авторське визначення поняття договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, відповідно до якого за договором постачання енергетичних ресурсів (електроенергія, теплова енергія) через приєднану мережу одна сторона (постачальник) зобов'язується передавати другій стороні (споживачеві) енергетичні ресурси, а споживач зобов'язується оплачувати вартість

прийнятих енергетичних ресурсів тільки через приєднану мережу та дотримуватись передбаченого договором режиму її використання, а також забезпечити справність та безпечну експлуатацію обладнання (с. 26-27 дисертації).

Достатньо обґрунтованим є висновок щодо розуміння поняття енергії, як самостійного об'єкта цивільного права, а саме: абстрактної (безтілесної) речі з численними унікальними особливостями, до якої застосовуються положення Цивільного кодексу України, що стосуються права власності (с. 29 дисертації).

Слушною видається точка зору автора, що концептуальним напрямком удосконалення правового механізму регулювання постачання ресурсів через приєднану мережу є поєднання цивільно-правових договірних форм коментованих відносин з удосконаленням управлінсько-публічних методів правового впливу з метою створення ринкової моделі постачання електричної енергії через приєднану мережу відповідно до вимог адаптації законодавства України з правом Європейського Союзу (с. 74 дисертації).

Аргументованою є також позиція А. ОСТРОВСЬКОГО, що особливістю договірних відносин з постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу, є предмет зобов'язання: для однієї сторони – це постачання всього обсягу фактично спожитої електричної енергії споживачем у певний період часу, а для іншої – оплата у встановлений строк за поставлений обсяг згідно з тарифами визначених у обраних комерційних пропозиціях (с. 81 дисертації).

Серед позитивних аспектів дисертаційної роботи – також те, що дисертантом звернено увагу на особливості, пов'язані з процесом укладення договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу з побутовим споживачем. Якщо побутовий споживач планує використовувати електричну енергію, то оформлення договірних відносин з ним відбувається, як правило, шляхом приєднання споживача за заявою-приєднання до розробленого енергопостачальником договору на умовах комерційної пропозиції, розміщеної на офіційному веб-сайті енергопостачальника. Перед фактичним підключенням виникає потреба подати енергопостачальнику заяву-приєднання, провести огляд його електромережі, опломбувати лічильник і т.д. Після цього, якщо встановлено, що всі ці елементи відповідають чинним технічним вимогам, енергопостачальник створює особистий рахунок на ім'я споживача для виписки платіжних документів за використану енергію (с. 181-182 дисертації).

Значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження є вагомим внеском у науку цивільного права та можуть бути використані для подальших наукових розробок. Зокрема, результати дослідження можуть використовуватись у науково-дослідній сфері при подальшому вивченню проблем правової природи, укладення, виконання або розірвання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу; у правозастосовній сфері при

постачанні енергетичних ресурсів через приєднану мережу; у сфері правотворчості для вдосконалення постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу; у навчальному процесі при підготовці навчальних посібників, підручників, методичних рекомендацій з курсу «Цивільне право України» або спецкурсу «Договірне право».

Дотримання правил академічної доброчесності. З аналізу тексту дисертації вбачається дотримання здобувачем вимог академічної доброчесності. Дисертація А. ОСТРОВСЬКОГО містить належні посилання на використані ним у тексті дослідження джерела інформації; автором дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано повну і достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методики дослідження. У представленій до захисту дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження.

Зауваження до роботи. У цілому, позитивно оцінюючи виконану наукову роботу, доцільно зауважити, що дане дослідження містить положення, оцінки, висновки, пропозиції і рекомендації, які відображають спірні теоретичні позиції або суб'єктивне сприйняття її автором, що спонукає до дискусії з їх приводу, а саме:

1. Дисертант слушно вказує, що енергетичні ресурси – це електроенергія і теплова енергія, яка доступна для промислового та побутового споживання (с. 5 дисертації), а також обґрунтовано досліджує проблематику тарифів (с. 105 дисертації). Поряд з тим, цікаво було б дізнатися точку зору автора щодо того, з якого моменту тарифи на такі енергетичні ресурси мають вважатися зміненими для кінцевого споживача (з моменту прийняття рішення НКРЕКП, з моменту прийняття рішення органом місцевого самоврядування, якщо, наприклад, теплова енергія постачається споживачеві її виробником – комунальним підприємством чи з моменту, який визначається у договорах із кінцевими споживачами тощо?).

2. Здобувач абсолютно логічно і правильно визначає необхідність доповнення Закону України «Про ринок електричної енергії» конкретними обов'язками постачальника (с. 6 дисертації). Однак, зважаючи на злочинну війну проти нашої держави та ситуацію постійних обстрілів та небезпек, закріплення обов'язку «повідомляти споживача негайно (не пізніше ніж за 15 хвилин) про обмеження в постачанні енергетичних ресурсів (аварійні)» видається передчасним.

3. На с. 147 дисертації автор вказує, що «перед будь-якими діями щодо укладання, зміни або розірвання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу обов'язковим є процес узгодження, що виражається в вольовому намірі набути, змінити або припинити права та обов'язки, пов'язані з енергоспоживанням. Отже, для того щоб особи могли в майбутньому вчиняти обґрунтовані дії з метою набуття, зміни чи припинення цивільних прав і обов'язків,

вони повинні висловити свою волю і досягти згоди щодо вказаних правових наслідків, тобто укласти домовленість». Однак, здобувач також обґрунтовує підстави для розірвання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу: з ініціативи споживача у разі: неправомірного припинення постачання енергетичних ресурсів; постачання енергетичних ресурсів з недотриманням гарантованих стандартів якості, більше двох разів (с. 28 дисертації). Як видається, у таких випадках, споживач мав би бути наділеним правом не вимагати розірвання договору і домовлятися про це, а відмовитися від договору в односторонньому порядку.

Загальний висновок. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що дисертація А. ОСТРОВСЬКОГО на тему «Цивільно-правове регулювання договору постачання енергетичних ресурсів через приєднану мережу», яка представлена на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

ОСТРОВСЬКИЙ Андрій Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
та процесу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Юрій ЮРКЕВИЧ